

PAMĚTI MALÉHO ČLOVĚKA. K RUKOPISU ALOISE HUSKA Z OSOBNÍHO FONDU DR. KARLA PEKÁRKA V MUZEU JIHOVÝCHODNÍ MORAVY VE ZLÍNĚ

Ondřej Machálek, Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně

V osobním fondu etnografa PhDr. Karla Pekárka (1911–1966), který je uložen v Muzeu jihovýchodní Moravy ve Zlíně, se nachází 17 sešitů s rukopisnými zápisy Aloise Huska (1872–1960), rodáka ze Starého Města u Uherského Hradiště. Poměrně rozsáhlý rukopis seznamuje s rodinnou minulostí autora a jeho pestrými životními osudy. Tzv. Paměti malého člověka jsou cenným pohledem na život a myšlení drobného českého řemeslníka a obchodníka konce 19. a začátku 20. století.

Mezi záznamy pamětníků, které soustavně shromažďoval etnograf PhDr. Karel Pekárek (1911–1966) a které se po jeho smrti staly součástí jeho osobního fondu uloženého v Muzeu jihovýchodní Moravy ve Zlíně, zvláště vynikají tzv. **Paměti malého člověka**. Pod tímto názvem se nachází 17 sešitů s vlastnoručními zápisy Aloise Huska (26. 5. 1872 – 23. 2. 1960), rodáka ze Starého Města u Uherského Hradiště. Karel Pekárek je zčásti přepsal na psacím stroji a hodlal je připravit ke knižnímu vydání. Edice vzpomínek z pestrého života tohoto slováckého řemeslníka a obchodníka však zůstala nevydána a tím i neznáma. Cílem tohoto příspěvku je u příležitosti katalogizace fondu tento pramen představit, pokusit se zhodnotit jeho kvalitu, přínos a naznačit možné budoucí využití.¹

Díky sbírce sešitů si můžeme podrobně představit autora rukopisu a velkou část jeho životních osudů. Na základě strojopisu publikace a zachované korespondence mezi Pekárkem a Huskem si lze udělat dobrou představu o tom, jak mělo vydání pamětí vypadat. Karel Pekárek uvádí, že se s pamětníkem seznámil při práci na své historicko-etnografické monografii *Gottwaldov-Zlín*, protože Husek na sklonku života žil ve Zlíně (Kotěrova čp. 858). Upozornil jej na něj inspektor pro kulturu a osvětu při Městském národním výboru v Gottwaldově František Mach. Z korespondence s Aloisem Huskem se dochovalo šest dopisů ve směru Alois Husek – Karel Pekárek a jeden ve směru opačném. Tyto dopisy jsou rozloženy do období od září 1957 do dubna 1958. Podle připravené přední strany strojopisu se měla práce jmenovat: **Paměti malého člověka. Vzpomínky moravského Slováka Aloise Huska z 19. a 20. století**. Karel Pekárek chtěl práci odevzdat do tisku na konci roku 1957 a pro ilustrování pamětí navrhl malíře Františka Bezděka, se kterým byl, jak uvádí, předem domluven.²

Po období příprav začal Karel Pekárek na začátku nového roku hledat nakladatele. Dne 14. ledna 1958 se dopisem obrátil na vedení Krajského musea v Gottwaldově, kterému svůj návrh na knižní vydání lidových vzpomínek Aloise Huska podrobně popsal. Význam pamětí zhodnotil těmito slovy: „... jsou skutečně nevšedním dobovým dokumentem a ojedinělou ukázkou života, jak jej viděl a prožil na sklonku devatenáctého a v našem století český člověk. Obsahují tak velké množství cenných zpráv a dokumentů a jsou psány tak osobitou, milou formou, že se samy přiřazují k přední lidové literatuře u nás doposud vydané.“³ Odpověď zlínského muzea není známa.

Vzájemnou spolupráci pak zřejmě definitivně přervala Huskova smrt v roce 1960. Karel Pekárek patrně nezajistil nakladatele a pro další naléhavé pracovní úkoly se již k myšlence vydání pamětí nevrátil. Rukopisy u něj zůstaly až do jeho náhlého úmrtí v roce

1966 a odtud přešly do dnešního Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně. Pro úplnost je vhodné zmínit, že nevelká část materiálů Aloise Huska je uložena také ve Státním okresním archivu ve Zlíně.⁴

Ukázka sešitů pamětí Aloise Huska. Foto O. Machálek. Fotoarchiv Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně (dále MJVM).

Paměti podle ideálního rozvrhu, který si autor sám připravil, měly být rozděleny do čtyř dílů nazvaných *první až čtvrté pokolení*. Každá kapitola měla zachycovat 25 let života pamětníka.⁵ Text, který na psacím stroji Karel Pekárek přepsal, končí 21. únorem roku 1894, kdy Alois Husek vypráví o své vojenské prezenční službě, tedy pátým sešitem rukopisu. Bez strojopisného přepisu zůstalo ještě sedm dalších sešitů. Poslední chronologické zápisy končí dvanáctým sešitem, kde zachytil své zážitky z období první světové války, kterou prožil v týlu na vojenském stavebním oddělení v Brně. Podle tohoto ideálního rozvrhu tedy nebyl dokončen ani 2. díl (*druhé pokolení*).

Karel Pekárek připojil ke vzpomínkám úvod, kde bohužel nehodnotí celkový význam pamětí v kontextu regionální historie nebo moravského národopisu, ale zastavuje se pouze na detailech, jak se pěstoval len, a srovnává je s popisy písmáků z Podkrkonoší Antonína Zemanova a Františka Róna. Z jím připraveného obsahu je patrné, že chtěl text doplnit záznamy ze svých besed s pamětníkem. Během rozhovorů, které uskutečnil, se snažil zejména zjistit podrobnosti o rodinném zázemí Aloise Huska.⁶

Obsah sešitů

Přehled všech kapitol v jednotlivých *knihách* podává úvodní modrý sešit s názvem **index**. Na něj již navazuje vlastní vyprávění ve **13 tenkých černých sešitech o rozměrech 21×15 cm o celkovém rozsahu 900 stran**. Na přední straně je vždy uvedeno číslo a rozsah let, které vyprávění zachycuje, každý sešit má úvodní obsah kapitol, některé sešity jsou průběžně číslovány a každá kapitola je označena datací. Písmo je čitelné. Zápisy jsou psány zeleným, černým a modrým inkoustem, místy rozmazané, najdeme v nich občasné vpisky tužkou. Pro zhodnocení je nutné nejprve představit obsah jednotlivých sešitů.

1893.

150

308.

Šli jsme k asendě 1893.

Po rátkem oděna šlo nás přes 40
mládenců za obec St. Město, první ročník
k odvodu v řadách v 10 stupňů.

Za námi šly 3 řady druhého ročníku a
za nimi šel třetí ročník v dvou řadách.

Pak za nimi nás doprovázelo ještě
asi 50 kamarádů, kteří k odvodu přijdou
příští rok.

Při pochodu do Uh. Hradiště jsme si
zpívali naše slovácké písně a šli
jme po celé šířce silnice.

Na konci našeho průvodu šel
starosta naší obce a radní.

U samého města vyjel proti nám
středem cesty německý policajt hradištský,
rakonský hulvát. Ač jsme šli pěkně
v řadách a pořádku, zdouchl nás
pěstmi do prsou a zasáhl

První sešity zachycují v jádru stejné roky 1872–1879. Jeden (1a) se vrací zpět do rodinné minulosti a druhý (1b) pokračuje až do studií na gymnáziu 1884–1885, čímž se obsahově kryje se sešitem č. 2. V úvodu Husek píše, že jeho cílem je zachytit „*kouzlo třeba i nepatrných maličkostí anebo i dramatické události*“, které mu přirostly k srdci. Nejprve se proto věnuje rodinnému zázemí a především výrazným osobnostem svých rodičů, otci Janu Huskovi, domkáři ze Starého Města u Uherského Hradiště, a mamince Františce, rozené Chrastkové.⁷

Dědeček Martin Husek (v matrice podruh, jinde domkář, ve sčítacích operátech chlebař, Husek o něm píše už jako o pekaři) měl s manželkou Rosalií jednu dceru a 9 synů. Jan Husek se narodil jako druhorozený syn 3. července 1844 ve Starém Městě na čp. 16. Po školní docházce v místní jednotřídce vstoupil v roce 1856 do učení k místnímu ševci. V roce 1866 se oženil s Barborou, rozenou Černou, která ale po roce zemřela na horečku omladnic po porodu dcery Františky. Jan Husek se pro výrazný hudební talent naučil hrát na housle, později na flgornu (křídlovku) a začal hrávat s muzikanty po svatbách a zábavách. Po zranění, které utrpěl při stavbě železnic a které mu zůstalo až do konce života, se již věnoval jenom hudbě. Naučil se hrát na další smyčcové i dechové nástroje, zaučil další muzikanty a stal se ve Starém Městě jejich kapelníkem. Hrávali v širokém okolí Uherského Hradiště. Zacvičil a hrával také s kapelou z Huštěnovic. I když dostal v roce 1870 nabídku místa vojenského kapelníka v Bukurešti, jeho nová snoubenka Františka se službou v zahraničí nesouhlasila, smlouvu odřekl a zůstal ve svém rodišti. Ještě tentýž rok se s Františkou Chrastkovou oženil. Po synu Vojtěchovi, který brzy po narození zemřel, se v roce 1872 narodil syn Alois. V tom roce dostal Jan Husek nabídku od kvardiána františkánského kláštera v Uherském Hradišti, aby se naučil hrát na klavír a varhany a mohl se stát v klášteře varhaníkem. K tomuto povolání přidal ještě zpěv při pohřbech a kostelničení. Alois Husek uvádí, že se jeho otec stal autorem několika tanečních polek, mazurek i pochodů, ale žádný se dle něj nezachoval. Prováděl také varhanní preludia, která si sám složil pro hudbymilovné hradištské posluchače. O vysoké úrovni místní kostelní hudby může svědčit zmínka o zkomponování lidové pastórální mše pro smyčcové, dechové a žestové nástroje se zpěvy, kterou poprvé nacvičil a provedl v roce 1882. „*Vidím jej jakoby dnes u varhan, jednou rukou hrajícího, druhou řídicího celý veliký kostelní sbor zpěváků a hudebníků, při slavnosti na níž hudebníků účinkovalo přes 60 osob [...] Tak ji prováděl každý rok, až posledně ji hrál r. 1925. Celkem ji hrával a dirigoval 43 roků.*“ Jan Husek zemřel 26. května 1926 na zápal plic.

Maminka Františka (1848–1912) pomáhala své matce Magdaléně nebo strýci Janu Hořáňovi při vedení obou domácností a hospodářství. S Janem Huskem, který byl již rok vdovcem, se seznámila u muziky, kde hrál s kapelou. Chvilí po svatbě žili manželé v domě manželčinyh rodičů, kde se také narodil Alois Husek (čp. 278). Dva roky po jeho narození se rodina přestěhovala do části zvané Dvorek. Dalším místem Huskova dětství byla chaloupka čp. 81 (dnes Hradištská 81) se zahradou vedle hostince Lapače, ke které patřilo ještě 5 měř pole. Z devíti dětí Františky a Jana Huskových se dospělosti kromě Aloise dožila ještě dcera Františka (1883) a syn Josef (1885). V pamětech však o nich nejsou bližší zmínky.

Pamětníkovu rodiště prožívalo v době jeho dětství a mládí období průmyslového rozvoje, českého národnostního vzestupu a čilého spolkového života. Rozmach Starého Města, kde ještě v polovině 19. století naprosto převládala zemědělská výroba, bezprostředně souvisel s výstavbou první železniční tratě na našem území tzv. Ferdinandovy severní dráhy vedoucí z Břeclavi do Přerova (1841). Přítomnost rychlého a moderního způsobu dopravy začala lákat průmyslové podniky, které využily spojení na průmyslová centra rakouské monarchie. V roce 1868 byl vybudován bratry Abrahamem a Hermannem Mayi jeden z největších cukrovarů na Moravě. V roce 1891 zde byla ustavena Raiffeisenka, 1907 Občanská záložna,

v roce 1894 zdravotní středisko a lékárna. V sedmdesátých letech vznikl Čtenářský spolek, v devadesátých letech spolek dobrovolných hasičů.⁸

Bouřlivá druhá polovina 19. století zasáhla naplno také Uherské Hradiště, se kterým byl život Aloise Huska spojen také. Město se v sedmdesátých letech 19. století vymanilo ze sevření středověkých hradeb a za nimi rostly novostavby významných budov. Uvedme zejména středisko českého spolkového života Měšťanskou besedu (1871). Za národně uvědomovací prací stála činnost českých spolků, zejména Čtenářského spolku (1862), pozdější Měšťanské besedy (1867), Rolnické záložny (1871), odbočky Sokolské jednoty (1872). Toto úsilí pokračovalo snahou o zřízení české střední školy v roce 1884 a vše je korunováno vítězstvím českého živlu v obecních volbách v roce 1886 (posíleno v roce 1890).⁹

Druhý sešit nás přivádí do let 1879–1885. V roce 1879 si Huskovi konečně staví ve Starém Městě na parcele zakoupené od farnosti vlastní dům čp. 472 (vedle hřbitova a kostela, dnes ulice Hradištská). Školní docházku uskutečnil nejprve v obecné škole ve Starém Městě (1878–1880), pak v obecné (německé) chlapecké škole v Uherském Hradišti (1880–1884), kde zaznamenal pouze příhody z vyučování náboženství přísného katechety P. Rogera.¹⁰ Po dva roky se stal studentem nově otevřeného českého gymnázia v Uherském Hradišti (1884–1886). Pořizoval záznam o svých učitelích Josefu Klvaňovi a Bohuslavu Kopeckém.

Třetí sešit (1885–1889) otevírá epizoda útěku s kamarádem Karlem Volákem do Vídně. Obávali se výprasku za rozbitou lampu. Protože již dříve prokazoval své obchodnické nadání, zvláště svým smlouváním na trzích, zareagoval na novinový inzerát firmy J. Čoček – obchodník smíšeným zbožím a delikatesami v Kroměříži, která hledala do svého závodu praktikanta, a byl přijat. Ovšem už za měsíc se nacházel v učení v Brodku u Prostějova u obchodníka smíšeným zbožím Čeňka Macharáčka, kde se brzy stal samostatným obchodvedoucím. Výuční vysvědčení obdržel 20. června 1888. Krátce po sobě vystřídal místo obchodního příručího u firmy Hloušek v Deblíně (obchod smíšeným zbožím, výroba likérů a kořalek ve velkém, velkoobchod ječmenem) za místo obchodního příručího u obchodníka Richarda Němečka v Prostějově a nakonec pracoval jako příručí u firmy Františka Jadrníčka ve Štípně (obchod smíšeným zbožím, výroba valašských prošívaných papučí a hostinec).

Obsahem **čtvrtého sešitu** je především Huskův vandr na zkušenou v roce 1891. V devatenácti letech se rozjel do Vídně a odtud zamířil přes Semmering do Štýrského Hradce. Z Klagenfurtu přešel přes Lublaň do Terstu. Prošel téměř celé dnešní Chorvatsko až do města Knin a pak severně do bosenského města Travnik, kde navštívil spolužáka Františka Hainzla, který zde pracoval jako financ.¹¹ Jeho zpáteční cesta vedla přes město Brod na řece Sávě a přes celé Uhry domů.

Pátý sešit pokračuje rokem 1891. V něm se Alois Husek rozhodl věnovat malířskému řemeslu a nastoupil službu u malíře Ludvíka Junga ve Frýdku, s nímž realizoval některé zakázky ve Slezsku (např. dřevěný kostel v Neplachovicích). Po návratu domů pracoval u mistra Rudolfa Kubíčka v Uherském Hradišti.¹² V dubnu 1893 musel nastoupit k odvodu, takže následuje popis nejen jeho průběhu, ale i loučení a narukování na vojnu. Nejprve do Kroměříže, později do Vídně. Ze zdravotních důvodů byl však z vojny předčasně propuštěn 21. února 1894.

V **šestém sešitě** (1894–1897) zůstává Alois Husek ve Vídni a pak jej najdeme jako pomocníka u malíře a pozlačovače Josefa Vogla v hornorakouském Welsu. Po návratu domů nastoupil opět k mistru Kubíčkovu do Uherského Hradiště. Pracoval na vymalování nové uherskohradištské radnice, kde se setkával i s Jožou Uprkou.¹³ Zde si pádem z lešení způsobil těžké zranění zad, ze kterého se dlouho léčil. Po uzdravení odjel do Prahy, kde pokračoval jako malíř dekorací. Touha postavit se na vlastní nohy jej vedla i k úvahám odjezdu do Ameriky. Protože jeho matka tomu chtěla zabránit, převedla na něj polovinu domu, aby si

ve vlastním domě mohl otevřít vysněný obchod. Neskrývá ani svou touhu po ženitbě, ale veškeré pokusy s namlouváním děvčat byly zatím neúspěšné. Nejvážnější byl vztah s dcerou evangelického faráře z Javorníka (kam přijel na pozvání Karla Molnára), ale smluvený sňatek se nemohl uskutečnit pro odpor Huskovy matky.

Sedmý sešit 1897–1901 ukazuje Aloise Huska jako angažovaného vlastence, který ve svém rodišti podporuje vše české proti německému živlu. Hrál divadlo s kočující společností ředitele Stehlíčka ve Starém Městě v hostinci na „Špicí“ (dnes náměstí Hrdinů 110). Pořádal první oslavu Mistra Jana Husa ve Starém Městě, napínal síly pro záchranu Rolnické záložny nebo přemalovával cedule před obcí do českého jazyka (vše v roce 1898). Neúspěšně se snažil získat pozici na místním poštovním úřadu. Dne 6. května 1899 se konečně oženil, když si vzal Hermínu Javorskou z Piešťan, která byla o dvanáct let starší. Nebyl to ale šťastný vztah a oba manželé se brzy začali vzájemně odcizovat. Husek svou ženu dokonce podezříval, že mu usiluje o život. Svůj obchod ve Starém Městě pronajali a odstěhovali se do Brna, kde nastoupil jako účetní a inkasant¹⁴ u mlynářské firmy Lacina a spol. a přitom studoval na Obchodní škole prof. Josefa Ziskala (únor – červenec 1900). Nedlouho poté přijal místo obchodvedoucího podnikatelského spolku Obrana ve Vlachovicích (leden – červen 1901), ale pro nespokojenost s jeho vedením přešel do Hospodářského družstva v Přerově (od července 1901).

Osmý sešit (1901–1905) je pokračováním Huskovy profesní dráhy. Střídal další různorodá místa a firmy. Ve Frenštátě pod Radhoštěm nastoupil u tkalcovského podniku Valentin Kostelník a synové (duben 1902 – duben 1903). Přitom ve večerním nedělním kurzu studoval na zdejší c. k. odborné škole tkalcovské, aby porozuměl problematice textilního zboží (1902–1903). Později pracoval jako obchodní cestující – zástupce dalších frenštátských firem. Mimo Valentina Kostelníka uvádí firmy Aloise Fialky, Jana Zrubka, Jana Polacha, Aloise Petra a Aloise Fischera. Po zklamání z nesolidního jednání některých z těchto firem nastoupil jako správce Stálé výstavy a tržnice řemeslných výrobků v Olomouci (podzim 1905), což byla filiálka brněnské ústředny. Její sídlo se nacházelo na dnešním Horním náměstí. Posláním podniku bylo podporovat české živnostníky v soutěži s průmyslovou velkovýrobou.

Olomouc se sice již dávno vymanila z pevného sevření barokní pevnosti, ale společensky se nacházela v krizi, která byla zapříčiněna zakonzervováním zdejších německých elit v nesmiřitelném obranném postoji vůči postupně sílící české menšině, která tady bojovala o sebemenší ústupek.¹⁵

Prostřednictvím **devátého sešitu** se ocitáme v letech 1906–1909, především v Nových Sadech, tehdy většinou německých (Novosady, Neustift, bývalá samostatná obec, nyní olomoucká městská čtvrť). Snažil se zde o založení české školy (vznik 1907), pořádal v roce 1907 stálou výstavu a založil české zelinářské družstvo. Pokračování jeho olomoucké etapy najdeme v **desátém a jedenáctém sešitu**, které obsáhly léta 1907–1909 a 1908–1909. Husek spoluzaložil na Novosadech dělnické stavební družstvo, kde zastával funkci pokladníka. Pracovní vypětí mu přineslo blíže nespécifikované nervové zhroucení, z něhož se léčil v Luhačovicích (květen – červen 1907). Později založil v Olomouci filiálku firmy Adolfa Novotného z Týniště nad Orlicí, továrna s nábytkem a koberci (1909). Zařizoval pro pobočku sídlo v domě na České ulici (dnes ulice 8. května) naproti Národnímu domu. Vlekla manželská krize Huskových skončila v roce 1910 rozvodem (rozsudek padl 10. října 1910). Mezi posledními sešity zůstává mezera čtyř let (1910–1914), během níž se patrně natrvalo přestěhoval do Brna, kde, jak píše, absolvoval betonářský kurz.

Brněnská metropole se před první světovou válkou rozrůstala jak na periférii, tak na volných městských čtvrtích. Přestavbou centra dostalo Brno ráz velkoměsta a stalo se nej-

významnějším obchodním střediskem Moravy. Rostl počet obyvatelstva (od roku 1900 do 1910 o 15 % na 125 737 osob) a poměr osob, které se hlásily k německé a české dorozumivací řeči, byl přibližně 2:1. Komunální politika byla i zde ovládaná německou většinou. Hospodářské a sociální požadavky jednotlivých vrstev obyvatelstva se tu střetávaly a prolínaly s ostrými nacionálními rozporů.¹⁶

Poslední **dvanáctý sešit** nás již rovnou vrhá do víru první světové války, kterou ovšem Alois Husek prožil ve vojenské službě v Brně. V únoru 1916 narukoval ke zdejšímu 3. regimentu, kde si jej vrchní inženýr hejtman Horetzky vybral do stavebního oddělení umístěného v kasárnách Františka Josefa I.¹⁷ Pokud jsou přepisy potvrzení správná, zapojil se po vyhlášení republiky od 29. října 1918 do 21. prosince 1918 do československé armády jako dobrovolník. Tímto rukopisné záznamy končí. Po válce byl zaměstnán jako revizor Zemského obilního ústavu v Brně a pracoval pro Brněnské výstavní trhy.

Průkazka Aloise Huska na slevu dovozného z let 1931–1932 s jeho podobiznou. Fotoarchiv MJVM.

Doplňky vzpomínek zabírají další **tři sešity (rozsah 231 stran)**. Dodatky se nachází ještě na samostatných listech.¹⁸ Součástí fondu je i soubor výstřižků různých novinových článků. Některé kapitoly se opakují a najdeme je na různých místech ve variantním

znění. Takovým příkladem je tenký šedý sešit, který obsahuje vybrané kapitoly, které se týkají Huskova života v Uherském Hradišti.

Rozbor a zhodnocení

Paměti (memoáry) jsou zcela zvláštní a osobitý typ historického písemného pramene subjektivní povahy. Jsou osobní vypovědi, autentickým dokumentem a autorským svědectvím o době, událostech a vlastní činnosti, které jejich autor většinou určil ke zveřejnění. Vypovídají o životě autora, o jeho myšlenkovém a názorovém světě, o jeho činech i záměrech, plánech a způsobech rozhodování.¹⁹ Tato definice plně odpovídá i našemu rukopisu.

Poměrně obtížné je zjistit, kdy si Husek přesně zápisky pořizoval, tedy s jakým časovým odstupem od zaznamenaných událostí. Je možné, že vše čerpal z vlastní výborné paměti, ale nemůžeme vyloučit ani existenci předchozích průběžně vedených deníkových záznamů (takové se ale nezachovaly). Vzhledem k přesně danému rozvrhu, který byl představen na začátku, se mělo jednat o ucelené dílo, které mělo v chronologicko-kronikářském sledu zachytit průběh celého aktivního života jedince. Jejich autor od začátku počítal s tím, že budou za jeho života zveřejněny. Karel Pekárek dokonce uvádí, že část vzpomínek vyšla po druhé světové válce v denním tisku.²⁰

Skutečnost, že paměti mají pevný rozvrh, nic neubírá na jejich autenticitě a spontánnosti. Jazyk vzpomínek je prostý, bezprostřední, bez výraznějších chyb a oprav. Text je občas zkrášlený přejatými slovy z lidového nářečí a německé terminologie (zvláště z vojenského a obchodního prostředí). Projevuje se v něm dosažené vzdělání, sečtělост a scestovalost autora. Protože se také označuje za *veselého člověka se šibeničním humorem*, nechybí ani úsměvné a někdy až dramatické situace, do kterých se dostával především díky své zvědavosti a troufalosti.

Možná i díky temperamentu a výbušnosti se pamětníkovi v životě nevyhýbaly nejrůznější vážné úrazy, ať již to bylo při sportovních aktivitách, v zaměstnání nebo shodou prostých náhod. V popisech svých úrazů je Husek vždy velmi detailní a nic neskrývá. Snaha zaujmout čtenáře pro něj byla na prvním místě.²¹

Alois Husek ve všech místech, kde pracoval, vždy reaguje na národní a kulturní život soudobé společnosti, na sociální a ekonomické poměry. Nejvýraznější součástí Huskovy identity je české jazykové vlastenectví a tedy velmi citlivé vnímání a aktivní prožívání národnostní emancipace a boje Čechů o rovnoprávnost. Autor se se zápalem pere za národní věc, často bez ohledu na vlastní prospěch. Neváhá například odejít od svého malířského mistra, když zjistí, že se přihlásil k Němcům, nebo odmítne pracovní nabídku brněnského mlynářského podnikatele Aloise Brůcka, protože dotýčný byl německé národnosti. Na všech svých působištích se aktivně angažuje v Sokole.²² Ve Starém Městě je členem Čtenářského spolku a zpívá v uherskohradištském pěveckém a hudebním spolku Svatopluk. V Olomouci působí v odboru Národní jednoty pro východní Moravu. Po válce je ve Zlíně registrován ve Sdružení československých dobrovolců 1918–1919.

Příspěvek si nekladl za cíl ověřit do hloubky všechny publikované skutečnosti a fakta. Vzhledem k jejich množství by to ani nebylo možné. Kriticky byly prověřeny alespoň základní historické souvislosti (místa, jména a chronologie). Ostatní výklad událostí je autorovým subjektivním viděním světa. Ačkoliv byl Alois Husek velmi činorodý, občas můžeme nabýt dojmu, že svou důležitost zveličuje. Není pochyb, že se upřímně snažil bránit české zájmy, ale nejednou se líčí jako jediný hybatel všech uvedených dějů. Je tedy otázka, zda mohl a měl na věci skutečně takový vliv.²³

Národnostním zápasem je podmíněno také jeho vymezování *my* versus *oni*. Ve svém kraji negativně pohlíží na obchod, který byl z velké části v rukou Němců a Židů. Zápornou postavou je pro něj například Němec Hermann Gallia,²⁴ kterého označuje za „arcilichváře“ pro jeho rozsáhlé půjčování peněz a tvrdé vymáhání dluhů. Nehodu při pitvě utopené ženy

líčí jako záměrný „atentát“ na hodného českého doktora MUDr. Roberta Nesvedu²⁵ ze strany „zlých“, německy mluvících lékařů – Židů MUDr. Adolfa Mannaberga²⁶ a MUDr. Bernharda Felbera²⁷ (kapitola *Zachránil jsem MUDr. Roberta Nesvedu*). Podnikatelský úspěch cukrovarnické rodiny Mayů vidí jako nepoctivý, získaný z krve slováckého lidu. Odvolává se na svou zkušenost s nepoctivým vážením a okrádáním rolníků svázejících cukrovou řepu do tohoto cukrovaru. Časté požáry tohoto cukrovaru vidí jako pojišťovací podvody. Opakované zdůrazňování židovského původu aktérů těchto případů nemá daleko k tradičnímu antijudaismu.

Zmínit se musíme i o příbězích s tradičním námětem vyprávění s postavami cikánů. Některé příběhy jsou *fabuláty* – slyšené od jiných (zvláště ve druhém sešitu), jinde se jedná o autorovu vlastní zkušenost.²⁸ Opakují se běžně sdílené stereotypy (např. *cigánské necnosti*). V průběhu své zahraniční cesty si všímá *jinakosti* obyvatel. Podrobně líčí zejména jejich vzhled, oděv a stravu, zvláště v Bosně.

Protože Alois Husek zachycoval nejen zásadní události, ale proložil je i četnými epizodami z běžného života, jsou jeho paměti podrobnou etnografickou sondou do každodennosti slovácké rolnické rodiny na konci 19. století. Podává poměrně detailní popisy týkající se stravy, vybavení domácnosti a skladby živého inventáře.²⁹ Věnuje se práci v domácnosti i v hospodářství tak, jak se do jednotlivých pracovních úkonů musel od dětství zapojovat (práce na poli, v zahradě, ve vinohradě, stloukání smetany, postup výroby plátna, sušení ovoce, moštování jablek, šlapání zelí, zabijačka atd.). Protože se v dílně vedle Huskovic domu tlačil konopný olej, popisuje průběh zpracování a vznik výsledného produktu. Určité obecné strategie a modely chování na trzích zachytil v kapitolách *Vedl jsem krávu do Bzence na jarmak* nebo *Obilní trhy na ječmen v letech 1885 v Uh. Hradišti*. V obou situacích vystupuje mladý Husek již jako sebevědomý obchodník, který se nedá napálit a umí dobře prodat.

Nechybí ale ani běžné dětské hry a klukovské výtržnosti (vyrábění střelného prachu, potyčky s kluky-spolužáky z Uherského Hradiště), popisy zvyků (mikulášská nadílka, veličnoční obchůzka s hrkáním, zvyky na svatého Štěpána, obchůzka s právem před fašankem v Brodsku) nebo zábavy jako chytání ryb. Výjimečným zážitkem bylo pro staroměstské kluky mlsání žlutého cukrkandlového písku z místního cukrovaru bratří Mayů.

Výrazný podnikavý duch Aloise Huska se naplno projevil v jeho profesním životě. V historických z jeho četných zaměstnání sledujeme jeho poctivost a přesnost, zejména v účetních záležitostech (např. kapitola objevení defraudací v Hospodářském družstvu v Přerově). Poměrně dlouze líčí některá tvrdá obchodní jednání, ve kterých uspěl a která si zvláště považoval. Příkladem může být jednání s obchodníkem Fritzem Groagem z Olomouce v dubnu 1909. V oborech, ve kterých působil, se vždy snažil zvyšovat si svou kvalifikaci.

Alois Husek ve svých 85 letech spolu s manželkou Marií, rozenou Janečkovou (vzali se 24. 11. 1945 ve Zlíně). Zlín 1957, autor neznámý. Fotoarchiv MJVM.

Alois Husek patrně projevoval i jistý výtvarný talent. Na jednom místě uvádí, že byl žákem Jindřicha Lenharta, Aloise Kalvody, Marty Rožánkové-Drábkové v Olomouci a Hedviky Langové v Brně, ke které chodil na hodiny. V průběhu své vojenské služby na stavebním oddělení si troufl i na restaurování obrazů. Hluboký zájem o umění mu zůstal. Dobře to ukazují **dotatky vzpomínek** v podobě dalších sešitů. Jeden z nich zahrnuje vypsání nebo vlepění výstřižky z novin, druhý sešit nazvaný *Dopisy s mistry* (1908–1940) obsahuje přepisy drobné, ale pro Huska patrně významné korespondence s různými osobnostmi jako například s výtvarníky Hedvikou Langovou, Aloisem Kalvodou, Jakubem Obrovským, Slavomírem Kittnerem, zmiňuje i Vratislava Nechlebu, Svatopluka Bobše, s jehož obrazy cestoval, ale i výtvarné kritiky a znalce Prokopa Tomana, Jaroslava Helferta nebo Leopolda Masura. V dodatcích je ještě soubor pohlednicových a fotografických reprodukcí výtvarných děl od různých autorů.³⁰ Alois Husek byl přispívajícím členem Sdružení výtvarných umělců moravských.

Na stránkách sešitů průběžně najdeme přepisy dokumentů, které autor považoval za důležité. Jedná se o nejrůznější osobní dokumenty (vysvědčení, žádosti), hospodářské záležitosti (ceníky zboží, různé účty např. Hospodářského družstva v Přerově) nebo korespondenci s vedením Stálé výstavy a tržnice řemeslných výrobků v Brně, hrubé rozvahy a výroční zprávy. Husek jimi chtěl ilustrovat své poctivé jednání v práci. Na druhé straně se díky tomu rukopis v posledních sešitech příliš soustředí na obchodnické detaily a ztrácí čtivost, kterou si držel na počátku. Zvláště patrné je to v průběhu rozvodového řízení manželů Huskových, které líčí příliš složitě a zabíhá až do intimních detailů.³¹

Cílem tohoto příspěvku bylo představit rukopis paměti Aloise Huska, který je vzhledem k pestrým osudům autora cennou ukázkou života, jak jej prožíval tento představitel drobných českých řemeslníků a obchodníků konce 19. a začátku 20. století v místech svého působení (Starém Městě, Uherském Hradišti, Brně, Olomouci a jinde). V jeho myšlení a popisech se odráží všechny výrazné fenomény jeho doby, od vypjatého českého nacionalismu, uvolnění starší uzavřenosti vesnic a měst, rostoucí mobility širokých vrstev, industrializace, migrace do průmyslových center, přes problémy dělnictva až po aktivní spolkový život. Vyprávění je umocněno osobními vlastnostmi autora: pracovitostí, cílevědomostí, touhou po neustálém sebevzdělávání a odvahou. V kontextu výše uvedeného by jistě bylo žádoucí, aby paměti Aloise Huska byly konečně vydány alespoň v podobě výběru nejhodnotnějších a nejzajímavějších textů.

Poznámky:

- 1 Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, osobní fond PhDr. Karla Pekárka, Paměti malého člověka (2 archivní krabice).
- 2 Malíř, kreslíř a ilustrátor František Bezděk (1906–1983), rodák z Uherského Ostrohu, měl být podle Karla Pekárka tím pravým, kdo v knize vhodně uplatní svou znalost života a prostředí na rodném Slovácku. Více o autorovi: H o r o v á, Anděla, ed. *Nová encyklopedie českého výtvarného umění*. [Díl. 1], A-M. Praha: Academia, 1995, s. 102 (heslo František Bezděk).
- 3 Osobní fond PhDr. Karla Pekárka, Dopis Karla Pekárka ředitelství Krajského musea v Gottwaldově, zámek Lešná. Věc: Návrh na knižní vydání lidových vzpomínek Aloise Huska, strojopis, ve Fryštáku 14. ledna 1958.
- 4 Státní okresní archiv Zlín – osobní fond Alois Husek (číslo fondu 1281) o rozsahu 0,13 bm, nezpracováno. Nejdůležitější částí fondu jsou akta a vzpomínky z funkce revizora Zemského obilního ústavu a správce Brněnských výstavních trhů ve dvacátých letech a další sešity s variantami stejných kapitol. Zajímavostí je zorník 48 háčkováných krajek a výšivek s udáním místa vzniku na Moravě a na Slovensku.

- 5 I. díl: První pokolení. Od mého narození až do 25ti let života mého /1872–1897/; II. díl: Druhé pokolení. Od mých 25ti let až do 50ti let života mého /1897–1922/; III. díl: Třetí pokolení. Od mých 50ti let až do 75ti let života mého /1922–1947/; IV. díl: Čtvrté pokolení. Od mých 75ti let až do doby nynější /1947–19../
- 6 Otázky směřoval na rodiče, příbuzné (zvláště na strýce pekaře Jakuba Huska). Pamětník sám kladl velký význam na varhanické povolání a hudební umění svého otce Jana Huska. Nechybí postřehy z dějin starého Uherského Hradiště (obilní trh), Bzence (tarmak), zážitky z vandru do zahraničí. Do besed se zapojila i Huskova manželka Marie, která doplnila informace o starém Zlínu.
- 7 Informace o rodinném původu Aloise Huska byly pro doplnění detailů a ověření konfrontovány se sčítacími operáty a matrikami ze Starého Města. Pomohl i rodokmen rodiny Huskovy publikovaný na: <https://www.myheritage.cz/>.
- 8 N e k u d a, Vladimír, ed. *Uherskohradištsko*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1982, s. 638–640; B e z d ě č k a, Pavel et al. *Staré Město v proměnách staletí*. Staré Město: Město Staré Město, 2000, s. 184–187.
- 9 J ů z o v á, Alena a J ů z a, Vilém. *Uherské Hradiště: monografie o stavebním a uměleckém vývoji města*. Gottwaldov: Krajské museum v Gottwaldově, 1958, s. 52–54; Č o u p k o v á, Jaromíra a R a š t i c o v á, Blanka. *Uherské Hradiště*. Praha; Litomyšl: Paseka, 2008, s. 13–14.
- 10 Pravděpodobně se jedná o Rogera Polesného (*1844), OFM, kooperátora v klášteře františkánů v Uherském Hradišti v letech 1877–1878. Viz T e ť h a l, Vladimír. Farnost sv. Františka Xaverského v Uherském Hradišti v letech 1778–1918. *Slovácko* 46, 2004, s. 220. Zmínka o výuce náboženství na chlapecké a dívčí škole. Viz V i t á s e k, Jindřich Erazim. *Dějiny a místopis král. města Uh. Hradiště*. V Uh. Hradišti: J. E. Vitásek, 1879, s. 118.
- 11 Financ (lid.) – příslušník finanční stráže.
- 12 S malířem pokojů Rudolfem Kubíčkem (1862–1944), který přišel do Uherského Hradiště v roce 1890, pracoval na výmalbě domu JUDr. Vysloužila nebo na kostele Narození Panny Marie v Sadech. Viz heslo v online Encyklopedii města Uherské Hradiště.
- 13 Veliký obraz Založení města Uh. Hradiště Přemyslem Otakarem II. v zasedacím sále radnice namaloval Joža Uprka. Celá budova radnice situovaná na nároží hlavního náměstí byla dílem brněnských architektů Vojtěcha Dvořáka a Karla Welzla, kteří vypracovali plány v roce 1891. J ů z o v á, Alena a J ů z a, Vilém. c. d., s. 55.
- 14 Inkasant, také inkasista – vybírá od zákazníků peníze za splatné pohledávky.
- 15 Z a t l o u k a l, Pavel. *Olomouc*. Praha; Litomyšl: Paseka, 2013, s. 33.
- 16 D ř í m a l, Jaroslav a P e š a, Václav, eds. *Dějiny města Brna. 2. [díl]*. Brno: Blok, 1973, s. 61–79.
- 17 Dnes Kasárna Šumavská – jeden z mála dochovaných kasárenských objektů, který v posádce Brno dodnes slouží Armádě České republiky, resp. Univerzitě obrany. Více <https://www.unob.cz/univerzita/Stranky/sumavska.aspx>.
- 18 Jedná se o tyto kapitoly: Můj otec, Jan Husek, varhaník a kapelník; Můj otec byl varhaník v Uh. Hradišti přes 50 let v klášteře františkánů; Obilní trhy na ječmen, v letech 1885 v Uh. Hradišti; Gallia arci-lichvář německo židovský zloduch celého okresu Uh. Hradištského. Největší pijavice a vysavač Slovácka a jeho dobrosrdečné lidu. 1885; Harémy v Bosni. 1891; Probuzení českého divadla v Uh. Hradišti. Ústřední Matici Školské věnován čistý zisk, vzpomínka na rok 1892/3; Zamezil jsem zřízení (co obchodní příručí) německé Utrakvistické školy ve Starém Městě u Uh. Hradiště, 1892; Dva Němci židi lékaři domluvili se a chtěli zavraždit českého lékaře – při pitvě utopené ženy. Zachránil jsem MUDr. Roberta Nesvedu lékaře z Uh. Hradiště, 1897; Orientační tabule Starého Města u Uh. Hradiště, 1897; Zachránil jsem Rolnickou záložnu v Uh. Hradišti, 1899; Zachránil jsem Rolnickou záložnu v Uh. Hradišti, 1899; Jak jsem začínal obchodovat v Stálé výstavě a tržnici řemesl. výrobků v Brně, filiálka v Olomouci. 1905; Jak vznikla česká škola na Novosadech, v zněmčené obci u Olomouce, 1905; Dělnické stavební družstvo na Novosadech u Olomouce, 1907–8; Leták České veřejnosti zvláště dělnictvu v Olomouci a okolí!; Vojenský převrat v Brně. 1918, pravděpodobně přepsaný článek z Moravských novin 19/X; Vratislav Nechleba. Aviatika. Dobrozdání. 1931
- 19 H r d á, Judita. heslo Paměti. In: Brouček, Stanislav a Jeřábek, Richard, eds. *Lidová kultura: národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Svazek 3, Věcná část O-Ž*. Praha: Etnologický ústav

- Akademie věd České republiky a Ústav evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v nakl. Mladá fronta, 2007, s. 704.
- 20 Ve kterých periodikách a které části paměti publikoval, bohužel neuvádí.
  - 21 Nejvážnější byl již zmíněný těžký pád ze žebříku během jeho malířského působení. Díky cvičení v Sokole si způsobil úraz špatným přemetem na kruzích. Během vojenské služby byl superarbitrován pro částečnou ztrátu sluchu a předčasně propuštěn domů. Během pobytu v Brně jej postihl prudký zápal střev a pohrudnice.
  - 22 Alois Husek byl člen Sokola v Uherském Hradišti, v Olomouci-Novosadech a nakonec člen Rastislavovy župy v Brně.
  - 23 Viz kapitola *Zamezil jsem zřízení německé Utrakvistické školy ve Starém Městě u Uh. Hradiště, Zachránil jsem Rolnickou záložnu v Uh. Hradišti* a další.
  - 24 Pravděpodobně je takto častován Hermann Gallia (*1844), obchodník a správce měšťanského pivovaru v Uherském Hradišti. Viz heslo v online Encyklopedii města Uherské Hradiště.
  - 25 MUDr. Robert Nesveda (1868–1906), městský lékař a sekundář veřejné nemocnice. Viz heslo v online Encyklopedii města Uherské Hradiště; R a š t i c o v á, Blanka a Č o u p k o v á, Jaromíra. Žili tu před námi. *Zpravodaj města Uherské Hradiště*, 2007, č. 11, s. 24–25.
  - 26 MUDr. Adolf Mannaberg (1834–1919), městský fyzik, primář všeobecné nemocnice, lékař krajského soudu a vězeňský lékař v Uherském Hradišti od roku 1873. Viz heslo v online Encyklopedii města Uherské Hradiště; R a š t i c o v á, Blanka a Č o u p k o v á, Jaromíra. Žili tu před námi. *Zpravodaj města Uherské Hradiště*, 2007, č. 11, s. 24–25.
  - 27 MUDr. Bernhard Felber (1847 – před 1919), provizorní okresní lékař od roku 1885 a definitivní okresní lékař v Uherském Hradišti od roku 1886. Viz heslo v online Encyklopedii města Uherské Hradiště.
  - 28 Do sešitu 1b jsou vloženy jako samostatné listy tyto kapitoly: *Cigán Jura grumloval si večer a Cigán Daniel zašel k sedláku*. Ve druhém sešitě se jedná o zápisy: *Cigáni, Zabitý Cigán v noci zmizel, Cigánská bitka po jarmace, Cigánka koupala cigáně v prosinci, Cigánský pohřeb, Cigán Jura grumloval*. V 8. sešitě najdeme dvě kapitoly: *Cigán klekl mi na prsa* a *Nemilé setkání s Rumunskými cigány* (1903).
  - 29 Podle jeho údajů Huskovi chovali jednu, někdy 2 krávy, tele, prasnici, která mívala 12 až 16 prasátek, 2 husy, které mívaly až 30 housat, 8 slepic, 1 kohouta. Bývalo až 100 kuřat.
  - 30 Jejich součástí jsou dvě průkazky na slevu dovozného z třicátých let a fotografie obrazů těch autorů, pro které dělal obchodního cestujícího. Dvě průkazky na slevu dovozného mají platné známky na roky 1931, 1932 a 1934. Jako firma, pro kterou cestoval, je uveden malíř Svatopluk Bobeš z Mohelna a Karel Bandouch z Brna.
  - 31 Včetně přepisů rozsudků c. k. krajského soudu v Olomouci.

Prameny:

Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně – Osobní fond PhDr. Karla Pekárka, Paměti malého člověka.
 Moravský zemský archiv Brno – Státní okresní archiv Zlín, fond Alois Husek, číslo fondu 1281.
 Moravský zemský archiv Brno – Státní okresní archiv Uherské Hradiště, fond OÚ I Uherské Hradiště – Sčítací operáty Staré Město, 1869, 1880, 1890, 1900.

Literatura:

B e z d ě č k a, Pavel et al. *Staré Město v proměnách staletí*. Staré Město: Město Staré Město, 2000. 412 s.
 B r o u č e k, Stanislav a J e ř á b e k, Richard, eds. *Lidová kultura: národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Svazek 3, Věcná část O-Ž*. Praha: Etnologický ústav Akademie věd České republiky a Ústav evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v nakl. Mladá fronta, 2007. 643–1298 s.
 D ř í m a l, Jaroslav a P e š a, Václav, eds. *Dějiny města Brna. 2. [díl]*. Brno: Blok, 1973. 378 s.

- Č o u p k o v á, Jaromíra a R a š t i c o v á, Blanka. *Uherské Hradiště*. Praha; Litomyšl: Paseka, 2008. 63 s.
- H o r o v á, Anděla, ed. *Nová encyklopedie českého výtvarného umění: dodatky*. Praha: Academia, 2006. 985 s.
- J ů z o v á, Alena a J ů z a, Vilém. *Uherské Hradiště: monografie o stavebním a uměleckém vývoji města*. Gottwaldov: Krajské museum v Gottwaldově, 1958. 78 s.
- N e k o d a, Vladimír, ed. *Uherskohradištsko*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1982. 847 s.
- R a š t i c o v á, Blanka a Č o u p k o v á, Jaromíra. Žili tu před námi. *Zpravodaj města Uherské Hradiště*, 2007, č. 11, s. 24–25.
- T e ť h a l, Vladimír. Farnost sv. Františka Xaverského v Uherském Hradišti v letech 1778–1918. *Slovácko* 46, 2004, s. 209–232.
- V i t á s e k, Jindřich Erazim. *Dějiny a místopis král. města Uh. Hradiště*. V Uh. Hradišti: J. E. Vitásek, 1879. 136 s.
- Z a t l o u k a l, Pavel. *Olomouc*. Praha; Litomyšl: Paseka, 2013. 231 s.

Elektronické zdroje:

- Heslo Hermann Gallia, Encyklopedie města Uherské Hradiště. Dostupné z: <http://encyklopedie.mesto-uh.cz/home-muh/?acc=profil_osobnosti&load=2120> [online] [cit. 4. 11. 2019].
- Heslo MUDr. Bernhard Felber. Encyklopedie města Uherské Hradiště. Dostupné z: <https://encyklopedie.mesto-uh.cz/home-muh/?acc=profil_osobnosti&load=2118> [online] [cit. 25. 9. 2019].
- Heslo MUDr. Robert Nesveda. Encyklopedie města Uherské Hradiště. Dostupné z: <https://encyklopedie.mesto-uh.cz/home-muh/?acc=profil_osobnosti&load=659> [online] [cit. 25. 9. 2019].
- Heslo Rudolf Kubíček. Encyklopedie města Uherské Hradiště. Dostupné z: <https://encyklopedie.mesto-uh.cz/home-muh/?acc=profil_osobnosti&load=41> [online] [cit. 4. 10. 2019].
- Heslo MUDr. Adolf Mannaberg. Encyklopedie města Uherské Hradiště. Dostupné z: <https://encyklopedie.mesto-uh.cz/home-muh/?acc=profil_osobnosti&load=2117> [online] [cit. 4. 10. 2019].
- Heslo Alois Brück. Internetová encyklopedie dějin Brna. Dostupné z: <https://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=17638> [online] [cit. 4. 10. 2019].
- Kasárna Šumavská. Univerzita obrany v Brně, www.unob.cz Dostupné z: <<https://www.unob.cz/univerzita/Stranky/sumavska.aspx>>. [online] [cit. 5. 10. 2019].
- MZA Brno – Sběrka matrik, Římskokatolická církev Staré Město, Matika narozených 1872–1889, sign. 12127. Dostupné z: <<http://actapublica.eu/matriky/brno/prohlizec/9860/?strana=1>>. [online] [cit. 4. 11. 2019].
- MZA Brno – Sběrka matrik, Římskokatolická církev Staré Město, Matika narozených 1835–1859, sign. 12125. Dostupné z: <<http://actapublica.eu/matriky/brno/prohlizec/9858/?strana=1>>. [online] [cit. 4. 11. 2019].
- MZA Brno – Sběrka matrik, Římskokatolická církev Staré Město, Matrika oddaných 1853–1887, sing. 12136. Dostupné z: <<http://actapublica.eu/matriky/brno/prohlizec/9864/?strana=1>>. [online] [cit. 4. 11. 2019].
- Rodokmen rodiny Huskovy. Dostupné z: <<https://www.myheritage.cz/site-family-tree-427037201/husek-ze-stareho-m%C4%9Bsta#>>. [online] [cit. 4. 11. 2019].
- V l č k o v á, Anna. Vývoj středního školství v Uherském Hradišti do roku 1970 se zřetelem na Gymnázium Uherské Hradiště. Bakalářská práce. Olomouc, 2014. Dostupné z: <https://theses.cz/id/leexrs/>. [online]. [cit. 7. 10. 2019].

Mgr. Ondřej M a c h á l e k (n. 1984), historik, kurátor etnografie Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně. Ve svém odborném zájmu se věnuje tradiční řemeslné výrobě, zejména v kovodělných a dřevozpracujících oborech. Dokumentuje proměny tradičního lidového stavitelství (zvláště rozptýlené pasekářské osídlení) a zvykosloví.

Memoirs of a Little Man. To Alois Husek's Manuscript from Personal Fund of Dr Karel Pekárek in The Museum of South-East Moravia in Zlín

A b s t r a c t

The so-called Memoirs of a Little Man stand out among the records systematically gathered by an ethnographer PhDr Karel Pekárek (1911–1966). After his death the records became part of his personal fund deposited in the Museum of South-East Moravia in Zlín. The title consists of 16 exercise books with a manuscript by Alois Husek (May 26, 1872 – February 2, 1960), a native from Staré Město near Uherské Hradiště. In 1957–1958 there was an intention to prepare his manuscript for publishing but unfortunately it was not carried out. The study aims to introduce this source, assess its quality and its contribution, as well as to suggest its further use in future.

In 13 thin black exercise books with dimensions of 21×15 centimetres a detailed chronological narrative can be found covering the period of 1872–1918 supplemented by another four exercise books with supplements. The manuscript of 900 pages and supplements of 231 pages show a detailed record of the writer's family history, of their financial situation, his childhood, school attendance, his training for salesman, his jobber journey, military service, and mainly his rich professional life marked by frequent changing of jobs and places of work. The most distinct part of Husek's identity was his Czech language patriotism and very active engagement in national emancipation and his opposition against German dominance. His memoirs are a very valuable manifestation of life as lived by this representative of small Czech craftsmen and businessmen of the late 19th century and the beginning of 20th century in Staré Město near Uherské Hradiště and in Uherské Hradiště, Brno, Olomouc and other places.

Key words: memoirs, manuscript, Staré Město, Uherské Hradiště, Brno, Olomouc, business, painting

Memoiren eines kleinen Menschen. Zu einem Manuskript von Alois Husek aus dem persönlichen Bestand von Dr. Karel Pekárek im Regionalmuseum Südostmähren in Zlín

Z u s a m m e n f a s s u n g

Unter den Aufzeichnungen von Zeitzeugen, die vom Ethnografen PhDr. Karel Pekárek (1911–1966) systematisch zusammengetragen wurden und nach dessen Tod Bestandteil seines persönlichen Bestands im Regionalmuseum Südostmähren in Zlín wurden, stechen besonders die sog. Memoiren eines kleinen Menschen hervor. Unter diesem Namen befinden sich 17 Hefte mit eigenhändigen Eintragungen von Alois Husek (26. 5. 1872 – 23. 2. 1960), geboren in Staré Město bei Uherské Hradiště. Das Vorhaben, sie in den Jahren 1957–1958 zur Herausgabe als Buch vorzubereiten, wurde leider nicht verwirklicht. Die Studie stellt sich zum Ziel, diese Quelle vorzustellen und zu versuchen, ihre Qualität zu bewerten und ihre zukünftigen Nutzungsmöglichkeiten anzudeuten.

In 13 dünnen Heften mit den Maßen 21×15 cm finden wir chronologisch von 1872 bis 1918 geführte Schilderungen, die durch weitere vier Hefte mit Ergänzungen vervollständigt werden. Im Manuskript mit einem Gesamtumfang von 900 Seiten und mit Ergänzungen auf 231 Seiten findet sich eine detaillierte Beschreibung der familiären Vergangenheit des Verfassers und der materiellen Verhältnisse der Familie, seine Kindheit, Schulbesuch, Kaufmannslehre, Wanderjahre als Geselle und Militärdienst, insbesondere sein reiches und vielfältiges Berufsleben mit häufigem Wechsel von Beschäftigung und Wirkungsstätte. Deutlichste Bestandteile von Huseks Identität waren sein tschechischer Sprachpatriotismus und das aktive Ausleben der nationalen Emanzipation und Abgrenzung von der deutschen Übermacht. Die Memoiren sind das wertvolle Beispiel eines Lebens, wie es dieser Vertreter der tschechischen kleinen Handwerker und Händler Ende des 19. Jahrhunderts und Anfang des 20. Jahrhunderts an seinen Wirkungsstätten in Staré Město, Uherské Hradiště, Brno, Olomouc und anderswo durchlebte.

Stichwörter: Memoiren, Manuskript, Staré Město, Uherské Hradiště, Brno, Olomouc, Händler, Malerei